

Št.: 740-1/26-34
Datum: 9. 9. 2026

Mnenje glede varnosti patronažne medicinske sestre pri obravnavi pacienta na domu

Zbornica zdravstvene in babetne nege Slovenije – Zveza strokovnih društev medicinskih sester, babic in zdravstvenih tehnikov Slovenije (v nadaljnjem besedilu Zbornica – Zveza) je prejela vprašanje glede obravnave slabše pokretnega in slabovidnega pacienta s psihiatrično problematiko, ki je patronažni medicinski sestri ob obisku na domu grozil z nožem. Za pacienta je bil izdan delovni nalog za patronažno obravnavo, hkrati pa je zavrnil pregled pri izbranem osebnem zdravniku ter ponujeni prevoz v ambulantno.

Zanima vas, ali je patronažna medicinska sestra kljub izdanemu delovnemu nalogu dolžna nadaljevati obiske pacienta na njegovem domu, če je zaradi njegovega predhodnega nevarnega vedenja utemeljeno ogrožena njena varnost, ter kako naj izvajalec v takšnem primeru ravna, da bo zagotovljena varnost zdravstvene delavke in hkrati strokovna ter ustrezna zdravstvena obravnava pacienta.

Zbornica – Zveza pojasnjuje naslednje.

Zakon o delovnih razmerjih (Uradni list RS, št. 21/13, 78/13 – popr., 47/15 – ZZSDT, 33/16 – PZ-F, 52/16, 15/17 – odl. US, 22/19 – ZPosS, 81/19, 203/20 – ZIUPOPDVE, 119/21 – ZČmIS-A, 202/21 – odl. US, 15/22, 54/22 – ZUPŠ-1, 114/23, 136/23 – ZIUZDS in 70/25 – ZUTD-I, v nadaljnjem besedilu ZDR-1) nalaga delodajalcu, da zagotavlja pogoje za varnost in zdravje delavcev v skladu s posebnimi predpisi o varnosti in zdravju pri delu (45. člen ZDR-1). Delodajalec mora varovati in spoštovati delavčevo osebnost ter upoštevati in ščititi delavčevo zasebnost (46. člen ZDR-1).

Zakon o varnosti in zdravju pri delu (Uradni list RS, št. 43/11, v nadaljnjem besedilu ZVZD-1) v 23. členu določa, da mora delodajalec na delovnih mestih, kjer obstaja večja nevarnost za nasilje tretjih oseb, poskrbeti za tako ureditev delovnega mesta in opremo, ki tveganje za nasilje zmanjšata in ki omogočata dostop pomoči na ogroženo delovno mesto. Delodajalec mora načrtovati postopke za primere nasilja in seznaniti z njimi delavce, ki na takih delovnih mestih delajo.

Delodajalec mora na podlagi upoštevanja ocene tveganja in preteklih izkušenj zaposlenih na področju problematike nasilja tretjih oseb na različnih delovnih mestih znotraj organizacije zapisati in vsem zaposlenim, zlasti zdravstvenim in drugim delavcem, ki delajo na delovnih mestih z visoko stopnjo izpostavljenosti nasilju, predstaviti enoznačne in jasne organizacijske protokole za ravnanje v primeru različnih oblik nasilja. Navedeni zakon v 24. členu še določa, da mora delodajalec sprejeti ukrepe za preprečevanje, odpravljanje in obvladovanje primerov nasilja, trpinčenja, nadlegovanja in drugih oblik psihosocialnega tveganja na delovnih mestih, ki lahko ogrozijo zdravje delavcev.

Zbornica – Zveza je glede zagotavljanja varnosti medicinskih sester v patronažnem varstvu prejela tudi mnenje Ministrstva za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti št. 1001-1136/2025-2611-2 z dne 15. 12. 2025.

Ministrstvo pojasnjuje, da z vidika zagotavljanja varnosti in zdravja pri delu imajo delodajalci v rokah številne vzroke za izpolnjevanje zakonskih obvez. Ključno orodje, ki ga imajo na razpolago, so ukrepi, ki temeljijo na ocenjenih tveganjih. Delodajalce 9. člen ZVZD-1 zavezuje, da pri izvajanju ukrepov upoštevajo temeljna načela, med katerimi so v primeru nevarnosti izpostavljenosti nasilju tretjih oseb najpomembnejša: izogibanje nevarnostim; obvladovanje nevarnosti pri viru; razvijanje celovite varnostne

politike, ki vključuje tehnologijo, organizacijo dela, delovne pogoje, medčloveške odnose ter dejavnike delovnega okolja; dajanje prednosti kolektivnim varnostnim ukrepom pred individualnimi; ter dajanje ustreznih navodil in obvestil delavkam in delavcem.

Ministrstvo v nadaljevanju pojasnjuje, da lahko delavec, če delodajalec nevarnosti ne odpravi, zahteva posredovanje inšpekcije za delo ter o tem obvesti predstavnika delavcev za varnost in zdravje pri delu, to je delavskega zaupnika oziroma svet delavcev, če je ta pri delodajalcu imenovan. Patronažna medicinska sestra **lahko ob nevarnih okoliščinah na terenu delo odkloni**, vendar **mora od delodajalca takoj zahtevati odpravo nevarnosti**, njegovo morebitno nadaljnjo neukrepanje pa lahko prijavi inšpekciji za delo. Odklonitev dela na podlagi 52. člena ZVZD-1 **ne pomeni tudi odsotnosti z dela**: medicinska sestra se lahko ob izpolnjenih zakonskih pogojih umakne iz nevarnih razmer na terenu, še vedno pa lahko opravlja druga dela na varnih deloviščih oziroma v ambulantni.

Delavec ima na podlagi drugega odstavka 52. člena ZVZD-1 pravico odkloniti delo, če mu zaradi neizvedenih predpisanih varnostnih ukrepov grozi neposredna nevarnost za življenje ali zdravje, ter zahtevati, da se nevarnost odpravi.

Ministrstvo opozarja tudi na pravico do zapustitve delovnega mesta iz 53. člena ZVZD-1. Delavec ima ob resni in neposredni nevarnosti za življenje ali zdravje **pravico ustrezno ukrepati v skladu s svojim znanjem in tehničnimi sredstvi**, ki jih ima na voljo, ob neizogibni nevarnosti pa lahko **zapusti nevarno delovno mesto**, delovni proces oziroma delovno okolje. Za škodo, ki bi nastala zaradi takšnega ravnanja, delavec ni odgovoren, razen če jo je povzročil naklepno ali iz hude malomarnosti.

Ministrstvo nadalje opozarja, da z vidika varnosti in zdravja pri delu je pravica do dela v varnih in zdravju neškodljivih delovnih razmerah nesporna pravica vsake delavke in delavca na eni strani in obveznost to zagotavljati delodajalca na drugi strani. Ta pravica delavke ali delavca oz. obveznost delodajalca, da to pravico zagotavlja, prav tako ne more biti odvisna od povračila stroškov za opravljene storitve s strani Zavoda za zdravstveno zavarovanje Slovenije (npr. opravljanje patronažnih obiskov v paru – dve patronažni sestri, ali sodelovanje drugih pristojnih služb pri izvedbi takšnih obiskov).

Zbornica – Zveza opozarja, da je bilo navedeno mnenje ministrstva izdano 15. 12. 2025, torej pred sprejetjem in uveljavitvijo Zakona o zdravstveni negi in babištvu (Uradni list RS, št. 14/26, v nadaljnjem besedilu ZZNB). ZZNB je za zdravstvene delavce v dejavnosti zdravstvene nege in babištva (v nadaljnjem besedilu ZNB) glede možnosti opustitve izvajanja storitev v razmerju do verbalno ali fizično nasilnega pacienta specialni predpis (*lex specialis*), zato je treba pri presoji obravnavanega primera poleg splošnih določb ZVZD-1 upoštevati tudi posebno ureditev iz 22. člena ZZNB.

ZZNB v 22. členu določa, da zdravstveni delavec v dejavnosti ZNB lahko opusti izvajanje storitev ZNB v razmerju do pacienta, ki je verbalno ali fizično nasilen, če je predhodno izvedel vse interne protokole za zmanjšanje agresivnega vedenja in pomiritev konfliktnih situacij ter so bili izvedeni protokoli neuspešni in če to ne pomeni takojšnjega poslabšanja zdravstvenega stanja pacienta. O svoji odločitvi mora zdravstveni delavec v dejavnosti ZNB nemudoma obvestiti nadrejeno osebo, ta pa mora sprejeti ustrezne ukrepe za zagotovitev nadaljnje zdravstvene obravnave pacienta.

V primeru nezmožnosti izvedbe postopkov ZNB mora zdravstveni delavec v dejavnosti ZNB to dokumentirati v pacientovi zdravstveni dokumentaciji in o tem nemudoma obvestiti nadrejeno osebo.

Zbornica – Zveza meni, da se **izvedba internih protokolov za zmanjšanje agresivnega vedenja in pomiritev konfliktnih situacij od zdravstvenega delavca v dejavnosti ZNB** lahko zahteva le v obsegu,

v katerem jih je glede na konkretne okoliščine mogoče izvesti brez ogrožanja njegovega življenja ali zdravja.

Ob grožnji z nožem od patronažne medicinske sestre **ni mogoče zahtevati**, da ostane v nevarnem okolju in nadaljuje izvajanje postopkov pomirjanja pacienta.

Zbornica – Zveza ob tem opozarja, da mora minister, pristojen za zdravje, na podlagi 25. člena ZZNB določiti dodatne pogoje za izvajanje storitev ZNB zunaj prostorov, v katerih se opravlja zdravstvena dejavnost. **Med drugim mora določiti minimalne ukrepe delodajalca za zaščito zdravstvenih delavcev pred nasiljem tretjih oseb** ter minimalne ukrepe za njihovo zaščito zaradi ogrožajočih higienskih in socialnih razmer. Določiti mora tudi postopke in posege ZNB, ki se zaradi njihove zahtevnosti ali možnega vpliva na zdravje pacientov ne smejo izvajati zunaj prostorov izvajalca zdravstvene dejavnosti.

Dejstvo, da minimalni ukrepi po 25. členu ZZNB še niso podrobneje določeni, delodajalca ne razbremenjuje njegove zakonske odgovornosti za varnost in zdravje delavcev pri delu. V obravnavanem primeru je pacient zavrnil pregled pri izbranem osebnem zdravniku in ponujeni prevoz v ambulantno. Zbornica – Zveza meni, da zavrnitev ponujene obravnave v varnejšem okolju ne pomeni, da mora patronažna medicinska sestra zdravstveno obravnavo opraviti na pacientovem domu v okoliščinah, v katerih sta neposredno ogrožena njeno življenje ali zdravje.

Po mnenju Zbornice – Zveze mora nadrejena oseba patronažne medicinske sestre v sodelovanju z izbranim osebnim zdravnikom in po potrebi z drugimi pristojnimi službami določiti nadaljnji varen način zdravstvene obravnave pacienta.

Pripravil

Andrej Vojnovič, univ. dipl. prav.

Anita Prelec,
predsednica Zbornice - Zveze